

C/2024/1566

2024 3 5

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė „Pramonės politika kaip priemonė mažinti priklausomybę ir skatinti ES ekologiškų produktų rinką ištekliams ir energijai imliuose pramonės sektoriuose“

(nuomonė savo iniciatyva)

(C/2024/1566)

Pranešėjas **Matteo Carlo BORSANI**

Bendrapranešėjis **Dirk JARRÉ**

Plenarinės asamblėjos sprendimas	2023 1 25
Teisinis pagrindas	Darbo tvarkos taisyklių 52 straipsnio 2 dalis Nuomonė savo iniciatyva
Atsakingas skyrius	Pramonės permainų konsultacinė komisija
Priimta skyriuje	2023 11 9
Priimta plenarinėje sesijoje	2023 12 13
Plenarinė sesija Nr.	583
Balsavimo rezultatai (už / prieš / susilaikė)	165 / 0 / 2

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1. ES šiuo metu tenka spręsti išmetamo šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) kiekio mažinimo ir perėjimo prie žaliosios ekonomikos uždavinį. ES pramonės sektorius atlieka labai svarbų vaidmenį šioje pertvarkoje, tačiau jam taip pat tenka mokėti didelę energijos kainą. Komisija parengė žaliojo kurso pramonės politiką, kurioje daugiausia dėmesio skiriama reglamentavimo supaprastinimui, galimybėms gauti finansavimą, įgūdžių gerinimui ir atsparių tiekimo grandinių kūrimui.

1.2. Sumažinus visuomenės ir Europos ekonomikos priklausomybę nuo iškastinio kuro galima sukurti efektyvų ciklą ištekliams ir energijai imliems pramonės sektoriams ir aplinkai, taip padidinant ištekliams ir energijai imliuose pramonės sektoriuose gaminamų dekarbonizuotų gaminių paklausą. Idealiu atveju tai sudarys sąlygas ekologiškesniam ištekliams ir energijai imlių pramonės sektorių, kitų sektorių ir namų ūkių perėjimo prie žaliosios energijos procesui, kai tik jos bus galima išgyti pakankamai kiekiams ir pagrįstomis bei nuspėjamomis kainomis. Todėl reikia kuo greičiau sukurti naują energijos kainų reguliavimo sistemą, kuri būtų pagrįsta mažomis atsinaujinančiųjų išteklių energijos kainomis ir nebūtų glaudžiai susijusi su dujų kainomis.

1.3. Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas (EESRK) pabrėžia, kad ištekliams ir energijai imlūs pramonės sektoriai turi tinkamai dalyvauti formuojant šią politiką ir įgyvendinant ES plataus užmojo tikslus neutralizuoti poveikį klimatui visais lygmenimis. Rekomenduojame, kad konkretiems sektoriams skirta politika būtų rengiama atsižvelgiant į konkrečias kliūtis ir įvairių ištekliams ir energijai imlių pramonės sektorių poreikius. Tai taip pat gali būti įmanoma įgyvendinti Europos Komisijos lygmeniu didinant pramonės politikos, prekybos politikos ir klimato politikos koordinavimą ir suderinamumą.

1.4. Reikia vengti dvigubo ir pernelyg didelio reglamentavimo, o priimant naujus arba persvarstant ES teisės aktus turi būti atliekama griežta konkurencingumo patikra, siekiant sukurti palankią erdvę ir pritraukti investicijų į vidaus pramonės pajėgumų žalinimą bei jas išlaikyti.

1.5. EESRK pažymi, kad Europa greitai nustatė savo plataus užmojo Europos žaliojo kurso tikslus, tačiau lėtai atnaujino pagrindines sąlygas, kad pertvarka galėtų sparčiai vykti. Atsižvelgiant į dabartinę struktūrą, tai pasakytina ir apie pramonės politiką pagal žaliąjį kursą ir apie Poveikio klimatui neutralizavimo pramonės aktą⁽¹⁾, nors kai kurie klausimai, pavyzdžiui, spartesnis leidimų išdavimas, buvo išspręsti.

⁽¹⁾ COM(2023) 161 final.

1.6. Šiomis aplinkybėmis EESRK pabrėžia, kad taip pat labai svarbu užtikrinti finansavimą ir paramą investicijoms į žaliąją pertvarką. Rinkos kūrimo politikos priemonėmis ir vartotojų politika taip pat galima skatinti pereiti prie ekologiškų produktų ir technologijų.

1.7. EESRK pabrėžia, kad veiksmingai pramonės politikai užtikrinti būtina imtis su paklausa ir pasiūla susijusių intervencinių priemonių. Su paklausa susijusios intervencinės priemonės gali apimti skatinimą naudoti europinės kilmės sudedamąsias dalis gaminiuose, vykdyti tvirus viešuosius pirkimus ir kurti ekologiškų produktų rinką. Su pasiūla susijusios intervencinės priemonės gali apimti reguliavimo sistemos, kuria remiami švərių technologijų gamybos modeliai, sukūrimą, nuo iškastinio kuro nepriklausomos energijos gamybos bei vartojimo palengvinimą ir vandenilio infrastruktūros plėtros rėmimą. Siekiant ES pramonės, ypač ištekliams ir energijai imlių pramonės sektorių konkurencingumo pasaulyje, taip pat yra svarbu diegti ilgalaikius mechanizmus, skirtus sudaryti palankesnes sąlygas nuo iškastinio kuro nepriklausomos elektros energijos ir energijos gamybai, prieinamumui ir vartojimui pasaulio mastu konkurencingomis kainomis.

1.8. EESRK pabrėžia, kad ES plataus užmojo klimato srities tikslai nebus pasiekti, jei nebus sudarytos vienodos sąlygos pasauliniu mastu, taikant gerai parengtą prekybos politiką ir tvirtas prekybos apsaugos priemones. Iš tiesų ES turi imtis veiksmų prieš nesąžiningą trečiųjų šalių konkurenciją ir stiprinti prekybos santykius su daug išteklių turinčiais partneriais, kurie laikosi sąžiningos prekybos. Siekiant užtikrinti, kad importuojamos prekės atitiktų reikalavimus, o jų gamyba – ES standartus ir taisykles, įskaitant susijusias su perdirbtosios medžiagos dalimi perkėse, reikia sustiprinti rinkos priežiūrą.

1.9. ES turėtų siekti savo klimato srities tikslų, kartu skatindama ekonomikos augimą ir darbo vietų kūrimą. Visose valstybėse narėse turėtų būti įgyvendinamos darbuotojų kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo priemonės. Inicijatyvos, investicijos ir politika šioje sistemoje taip pat turėtų apimti tikslines priemones, skirtas mažas pajamas gaunančioms bendruomenėms, žemos kvalifikacijos darbuotojams ir grupėms, kurios dėl žaliosios pertvarkos tapo pažeidžiamos.

1.10. EESRK rekomenduoja nacionaliniu lygmeniu valstybėse narėse plėtoti būtinus institucinius ir administracinius pajėgumus, kad būtų galima valdyti pramonės politiką įgyvendinant žaliąjį kursą, poveikio klimatui neutralizavimo aktą ir žaliųjų rinkų kūrimą.

1.11. Be to, EESRK ragina Komisiją ir valstybes nares parengti strateginę pramonės politiką, kad būtų suintensyvinata sektorių pramonės politika ir būtini ES valdymo sistemos pokyčiai, ir surengti atviras diskusijas bei veiksmingas pilietinės visuomenės diskusijas šiais klausimais. Šios diskusijos turėtų būti dalykiškos, operatyvios ir duoti rezultatų artimiausioje ateityje.

1.12. Bet koks bandymas sukurti strateginę ir sektorių pramonės politiką bus nesėkmingas, jei nebus strateginės informacijos apie mokslo, technologijų ir sektorių raidą. EESRK ragina Europos Komisiją ieškoti naujų būdų ir priemonių, kaip rinkti ir analizuoti pagrindinius duomenis, kad ateityje būtų galima plėtoti strateginę pramonės politiką. Komisija taip pat turėtų atlikti periodinius politikos, susijusios su ištekliams ir energijai imlių pramonės sektorių priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimu, vertinimus, kad būtų galima įvertinti poveikį ES konkurencingumui ir ekonominiam atsparumui. Jie turėtų būti vykdomi ES lygmeniu ir juose turėtų dalyvauti socialiniai partneriai.

2. Įžanga ir bendrosios aplinkybės

2.1. 2019 m. ES pramoninės gamybos sektorius išmetė apie 3,1 gigatonų (Gt) CO₂ – mažiau nei 9 % tais metais visame pasaulyje išmesto CO₂ kiekio. Kita vertus, dėl vartojimo ES išmesta 3,4 Gt CO₂, t. y. 10 % viso pasaulyje išmesto CO₂ kiekio. Didžioji dalis dėl vartojimo išmesto CO₂ kiekio, susijusio su ES vartojimui importuojamų prekių gamyba, šiuo metu išmetama ne ES šalyse, visų pirma Kinijoje (27 %), Rusijoje (12 %) ir Jungtinėse Amerikos Valstijose (8 %) (2019 m. duomenys⁽²⁾).

2.2. Energijai imli pramonės ekosistema apima įvairius sektorius, pavyzdžiui, chemijos, plieno, popieriaus, plastiko, kasybos, gavybos ir karjerų eksploatavimo, naftos perdirbimo, cemento, medienos, gumos, spalvotųjų metalų, stiklo, keramikos ir cheminio pluošto sektorius. Šiems sektoriams būdingas didelis energijos ir taršos anglies dioksidu intensyvumas ir tai, kad jie yra daugelio vertės grandinių, tiekiančių žaliavas, perdirbtas ir tarpines medžiagas, atskaitos taškai. Energijai imlių pramonės sektorių ekosistemoje Europoje dirba 7,8 mln. žmonių, o jos sukuriama pridėtinė vertė siekia 549 mlrd. EUR (4,55 % visos ES). 2019 m. jai teko 22 % viso ES išmesto šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio.

(²) <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20220524-1>.

2.3. Nors pramonės politika stiprinamos ekonominės veiklos poveikio biosferai mažinimo priemonės, energetikos krizė verčia ES šalis pasikliauti kitomis šalimis, kurių energijos sąnaudos mažesnės, o anglies dioksido išmetimo rodikliai didesni. Tai dar labiau atveria duris konkurentams iš regionų, kuriuose energijos sąnaudos yra mažesnės, todėl didėja pigių gaminių (kurių anglies dioksido išmetimo rodikliai dažnai yra daug didesni) importas ir prarandama pasaulinės rinkos dalis. Tai gali pakenkti ES žaliajam kursui ir rodo, kad skubiai reikia tvirtos ES pramonės politikos, galinčios užtikrinti ekonominį atsparumą ir atvirą strateginį savarankiškumą.

2.4. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta pirmiau, dabartinę epochą galima vertinti kaip Europos pramonės politikos atgimimo epochą. Neseniai Europos Komisijos paskelbtoje ES žaliojo kurso pramonės politikoje daugiausia dėmesio skiriama:

- nuspėjamai ir supaprastintai reglamentavimo aplinkai,
- greitesnei prieigai prie finansavimo,
- įgūdžių gerinimui ir
- atvirai prekybai, kad tiekimo grandinės būtų atsparios.

2.5. Be to, Poveikio klimatui neutralizavimo pramonės aktu siekiama paskatinti didžiules investicijas į poveikio klimatui neutralizavimo pramonės vertės grandines, įskaitant energijai imlius pramonės sektorius.

2.6. Pastaraisiais metais ES padidino savo plataus užmojo klimato srities tikslus, kad sumažintų ekonominės veiklos poveikį biosferai, todėl artimiausiais metais bus priimta daug naujų teisės aktų.

2.7. ES lygmeniu turėtų būti vienodai įgyvendinamos veiksmingos darbuotojų kvalifikacijos kėlimo ir perkvalifikavimo priemonės, taip pat paramos politika (įskaitant piniginę paramą arba paslaugas nukentėjusiems ištekliams ir energijai imlių pramonės sektorių darbuotojams). Be to, reikalingos tikslinės darbo iniciatyvos, skirtos regionams, kuriuos labiausiai paveikė pramonės pertvarka, įtraukiant mažas pajamas gaunančias bendruomenes, žemos kvalifikacijos darbuotojus ir grupes, kurios dėl žaliosios pertvarkos tapo pažeidžiamos.

3. Ištekliams ir energijai imlių pramonės sektorių pertvarkos valdymas ir žaliųjų rinkų kūrimas ES

Ištekliams ir energijai imlių pramonės sektorių priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimas – abipusiškai naudingas sprendimas formuojant politiką

3.1. Priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo pastangos ištekliams ir energijai imliuose pramonės sektoriuose turės lemiamą įtaką bendram pertvarkos procesui, ypač tuose sektoriuose, kuriuose išmetama daug šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) ir vartojama žaliavų. Todėl reikšmingas išmetamo CO₂ kiekio sumažinimas ištekliams ir energijai imliuose pramonės sektoriuose turės įtakos ir pertvarkos veiksmingumui, vertinamam pagal investicijų į energiją grąžą (EROI) ^(*) ir tikėtiną poveikį klimatui, kurį lemia šiame procese naudojami atsinaujinantieji energijos ištekliai.

3.2. Priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo sprendimai turėtų būti orientuoti į konkrečius kiekvieno sektoriaus poreikius ir kliūtis, su kuriomis jis susiduria vykdydamas savo procesus. Todėl geriausias pasirinkimas būtų konkrečioms sektoriams skirta politika.

3.3. Be to, Komisija turėtų užtikrinti pramonės politikos, prekybos politikos ir klimato politikos koordinavimą ir suderinamumą.

3.4. Vis dėlto teisėkūros ir reglamentavimo procesais sukuriama sudėtinga biurokratinė sistema, todėl tam tikrais atvejais žaliosios investicijos tampa mažiau patrauklios pramonei. Siekiant sukurti palankią aplinką ir pritraukti žaliųjų investicijų bei jas išlaikyti, priimant naujus ar persvarstant ES teisės aktus turi būti atliekama griežta konkurencingumo patikra.

3.5. Atsižvelgdama į tai, Komisija turėtų atlikti periodinį politikos, susijusios su ištekliams ir energijai imlių pramonės sektorių priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimu, vertinimą ir įvertinti poveikį konkurencingumui ir ekonominiam atsparumui.

3.6. Taip pat labai svarbu kurti stabilias ir prognozuojamas rinkas ir verslo aplinką, kad ištekliams ir energijai imlūs pramonės sektoriai galėtų pradėti priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo procesą ir prisidėti prie pertvarkos.

^(*) EROI (investicijų į energiją grąža) – tai grynosios energijos, pagamintos iš energijos šaltinio, ir energijos kiekio, investuoto į jos gavybą, transportavimą ir pavertimą tinkama naudoti, pvz., energijos kiekio, sunaudoto saulės baterijų plokštei pagaminti ir tokios plokštės per visą jos naudojimo laikotarpį pagamintos energijos santykio, matas.

3.7. Reikia strateginio ir įtikinamo Europos atsako į strateginį Kinijos požiūrį ir didžiulę JAV infliacijos mažinimo įstatymo sėkmę. Nuo tada, kai 2019 m. buvo parengtas Europos žaliasis kursas, Europa laikoma žaliosios darbotvarkės lydere. Tačiau, nors ES nori būti laikoma žaliosios pertvarkos lydere, jos investicijos šioje srityje yra daug mažesnės nei Kinijos ir ne tokios sparčios kaip JAV. JAV infliacijos mažinimo įstatymo subsidijos gamybai ir mokesčių lengvatos Europos nenaudai skatina ES įmones perkelti savo investicijas į žaliąsias technologijas į JAV. Europa turi pertvarkyti valdymo sistemą, kad galėtų konkuruoti su JAV ir Kinija.

3.8. Be to, įvairių politikos sričių koordinavimas turėtų būti vertinamas kasdien, o ne vieno ilgo proceso metu.

3.9. Bandant sukurti strateginę pramonės politiką, reikia strateginės informacijos apie mokslo, technologijų ir sektorių raidą. Reikėtų ieškoti naujų būdų ir priemonių, kaip rinkti ir analizuoti pagrindinius duomenis, kad ateityje būtų galima plėtoti strateginę pramonės politiką.

ES konkurencingumo didinimas siekiant išvengti priklausomybės

3.10. Artimiausiais metais ES prireiks didžiulio kiekio svarbiausių ir strateginių žaliavų, kad būtų galima patenkinti žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos reikalavimus ir kartu išsaugoti Europos atvirą strateginį savarankiškumą. Ištekliams ir energijai imlūs pramonės sektoriai yra svarbūs medžiagų ir gaminių tiekėjai, remiantys žaliąją pertvarką kituose ekonomikos sektoriuose, tačiau kartu jie yra atsinaujinančiųjų išteklių energijos ir žaliųjų produktų, kuriuos jie gamins, vartotojai. Todėl bus labai svarbu užtikrinti stabilų tiekimą. Be to, ypatingą dėmesį taip pat reikėtų skirti galutinės grandies produktams, kurie yra strateginiai ir labai svarbūs mažinant ES ekonomikos priklausomybę nuo iškastinio kuro.

3.11. Keliuose tyrimuose ES ir JRC jau nustatė gaminius ir technologijas, kurie yra labai svarbūs siekiant mažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro ir į kuriuos reikėtų atsižvelgti rengiant būsimą ES politiką⁽⁴⁾. ES pramonė konkuruoja su iškraipytu trečiųjų šalių importu, kuriam kai kuriais atvejais taikomos valstybės reguliuojamos energijos kainos ir didelės subsidijos. Todėl energetikos krizė Europoje kelia egzistencinę grėsmę Europos pramonės bazei.

3.12. Reikėtų suderinti ES klimato ir pramonės politiką, kad ES pramonė būtų skatinama išsipareigoti mažinti išmetamą CO₂ kiekį tiek Europos, tiek pasaulio lygmeniu. Todėl ES turėtų ir toliau užtikrinti ištekliams ir energijai imlių pramonės sektorių apsaugą nuo anglies dioksido nutekėjimo. Be to, atsižvelgdama į neatidėliotiną poreikį skatinti pramonės procesų elektrifikaciją, Komisija turėtų iš dalies pakeisti gaires dėl tam tikrų valstybės pagalbos priemonių, susijusių su prekyba ŠESD po 2021 m. Sektorių, kuriems gali būti kompensuojamos netiesioginės su anglies dioksidu susijusios išlaidos, perkeliamos per elektros energijos kainas, sąrašas turėtų būti išplėstas, kad būtų atsižvelgiama į dabartines didesnes elektros energijos kainas ir į jį būtų įtraukti sektoriai ir subsektoriai, kuriems kyla anglies dioksido nutekėjimo rizika ir kurie turi didelį elektrifikacijos potencialą.

3.13. EESRK taip pat palankiai vertina Komisijos pasiūlymą dėl reglamento, kuriuo būtų siekiama patobulinti Sąjungos elektros energijos rinkos modelį, užtikrinantį bazinį energijos tiekimą reguliuojamomis ir stabiliomis kainomis.

3.14. Žinoma svarbu, kad Poveikio klimatui neutralizavimo pramonės aktas ir žaliojo kurso pramonės planas egzistuoja popieriuje, tačiau jie dar turi tapti politinėmis intervencinėmis priemonėmis. Be to, ES turėtų investuoti į būtinus institucinius ir administracinius pajėgumus valstybėse narėse, kad būtų galima valdyti poveikio klimatui neutralizavimo pertvarką ir kurti žaliąsias rinkas.

4. Žaliosios rinkos ir veiksmingos ES pramonės politikos ypatumai

4.1. Plataus užmojo tikslui mažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro siekiant anglies dioksido poveikio neutralumo būtina radikali Europos pramonės pertvarka, o tam reikia didinti gamybos pajėgumus ir skatinti technologijų plėtrą, visų pirma didinant investicijas ir kuriant ekologiškų produktų rinkas (remiantis anglies dioksido išmetimo rodikliu).

⁽⁴⁾ Žr. Carrara, S., et al., *Supply chain analysis and material demand forecast in strategic technologies and sectors in the EU – A foresight study*, Europos Sąjungos leidinių biuras, Liuksemburgas, 2023 m., doi:10.2760/386650, JRC132889.

4.2. Nuo iškastinio kuro nepriklausoma pramoninė gamyba gali atsidurti nepalankioje konkurencinėje padėtyje, palyginti su įprastine, daug anglies dioksido išskiriančia pramonine gamyba. Taip yra dėl didesnės rizikos diegiant naujas technologijas, didesnių gamybos sąnaudų (veiklos sąnaudų) ir didesnių žaliavų sąnaudų. Politikos formuotojai turi keletą galimybių imtis veiksmų dėl išmetamo CO₂ kiekio pasiūlos ar paklausos srityje. Kalbant apie pasiūlos sritį, tai galėtų apimti apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemą (ATLPS) ir pasienio anglies dioksido korekcinį mechanizmą (PADKM), taip pat viešąją paramą investicijoms, inovacijoms, moksliniams tyrimams ir plėtrai (MTP) bei energijos sąnaudoms. Paklausos srities priemonės gali būti orientuotos į žaliuosius viešuosius pirkimus, visų pirma teikiant informaciją apie aplinką tausojančius gaminius.

Su paklausa susijusios intervencinės priemonės

4.3. Mažataršių pramonės gaminių komercializacijai kyla sisteminių kliūčių. ES pramonės žalinimas turėtų būti derinamas su veiksmingomis informuotumo didinimo kampanijomis, subsidijomis produkcijai ir panašiomis priemonėmis, kad būtų užtikrintas sklandus žaliosios rinkos gaminių paklausos didėjimas.

4.4. Didžioji pramonės vertės grandinių dalis šiuo metu yra užsienyje ir dėl to Europos ekonomika ir visuomenė tampa akivaizdžiai pažeidžiamos. Todėl ES turėtų skatinti gaminiuose naudoti europinės kilmės sudedamąsias dalis visose pasaulinėse vertės grandinėse. Viešaisiais pirkimais turėtų būti skatinamas prekių, pagamintų iš ES kilmės sudedamųjų dalių, naudojimas. Valdžios institucijos turi užtikrinti, kad 15–30 % viešųjų pirkimų sutarties sudarymo kriterijų būtų susiję su indėliu į tvarumą ir atsparumą. Tai nėra susiję vien tik su (žemos) kainos kriterijumi ir yra suderinta su „ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo“ principu. Tokia kryptis turėtų paskatinti laikytis labiau įpareigojančio požiūrio į tvarumą ir ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo principą.

Viešųjų pirkimų žalinimas

4.5. Ištekliams ir energijai imlių pramonės sektorių priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo tikslais būtų naudinga žalinti viešuosius pirkimus, kuriais kol kas nėra reikšmingai prisidedama prie išmetamo CO₂ kiekio mažinimo. Tai taip pat gali būti būdas kurti ekologiškų produktų rinkas. ES taksonomija ⁽⁵⁾ (sukurta siekiant remti tvarias investicijas pramonės lygmeniu nustatant aiškius kriterijus, susijusius su tuo, kas laikoma žaliaja veikla) taip pat gali būti naudojama priimant sprendimus dėl viešųjų pirkimų, mokslinių tyrimų ir plėtros, inovacijų ir investicijų.

Su pasiūla susijusios intervencinės priemonės

4.6. Minėtomis aplinkybėmis tinkamos švarių technologijų gamybos modelių reglamentavimo sąlygos padėtų sėkmingai įgyvendinti visą priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo politiką ir papildytų ES neutralaus poveikio klimatui užmojus praktikoje ir visais lygmenimis.

4.7. ES pramonės, ypač ištekliams ir energijai imlių pramonės sektorių, konkurencingumui taip pat yra svarbu diegti ilgalaikius mechanizmus, kuriais siekiama sudaryti palankesnes sąlygas nuo iškastinio kuro nepriklausomos elektros energijos ir energijos gamybai, prieinamumui ir vartojimui pasaulio mastu konkurencingomis kainomis. Reikia aiškos ir glaustos išlaidų požiūriu konkurencingos žaliojo ir rausvojo vandenilio gamybos sistemos, taip pat mechanizmų, kuriais būtų remiama vandenilio infrastruktūros plėtra ir vandeniliu grindžiamų pramonės šakų darbuotojų perkvalifikavimo ir kvalifikacijos kėlimo veikla.

4.8. Atsižvelgdamas į Komisijos pasiūlytą Europos svarbiausiųjų žaliavų aktą (CRMA) ⁽⁶⁾, EESRK mano, kad į dabartinius svarbiausiųjų žaliavų ir strateginių žaliavų sąrašus reikėtų įtraukti žaliajai ir skaitmeninei pertvarkai svarbias medžiagas, kurios ateityje gali tapti itin svarbios ir strateginės (pvz., aliuminį, geležies lydinius, sintetinį grafitą ir sidabrą), taip pat antrines po vartojimo likusias žaliavas (pvz., metalų laužą).

Prekybos politika

4.9. Nė vienas iš šių tikslų nebus pasiektas, jei nebus sudarytos vienodos sąlygos pasauliniu mastu, taikant tinkamai parengtą prekybos politiką ir prekybos apsaugos priemones, skirtas apsaugoti ES pramonę nuo nesažiningos konkurencijos ir dempingo iš trečiųjų šalių. ES turėtų siekti užtikrinti spartesnę prekybos apsaugos priemonių įgyvendinimą, greičiau ir veiksmingiau atlikti tyrimus ir sudaryti sąlygas plačiau taikyti laikinąsias priemones.

⁽⁵⁾ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „ES taksonomija, įmonių tvarumo ataskaitų teikimas, tvarumo prioritetai ir patikėtinio pareigos. Finansų nukreipimas į Europos žaliąjį kursą“ (OL C 517, 2021 12 22, p. 72).

⁽⁶⁾ COM(2023) 160.

4.10. Pasienio anglies dioksido korekcinis mechanizmas (PADKM) įvedimo tikslas – išvengti anglies dioksido nutekėjimo ir paskatinti pasaulinį priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimą. ES turėtų imtis visų reikiamų veiksmų užtikrinti, kad dėl PADKM nepadidėtų kitose pasaulio dalyse išmetamas ŠESD kiekis.

4.11. EESRK rekomenduoja Komisijai įvertinti PADKM veiksmingumą mažinant anglies dioksido nutekėjimo riziką, susijusią su ES pagamintomis prekėmis, skirtomis eksportuoti į trečiąsias šalis. Tai turi būti padaryta vertinimo laikotarpiu prieš įgyvendinant priemonę. Jei šioje ataskaitoje padaroma išvada, kad kyla anglies dioksido nutekėjimo rizika, susijusi su ES gaminamomis prekėmis, Komisija turėtų pateikti pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto šiai rizikai pašalinti. Be to, pereinamuoju laikotarpiu turi būti išnagrinėtos įvairios griežtos kovos su apėjimu priemonės, kurios vėliau turi būti taikomos importui.

4.12. Siekiant užtikrinti importuojamų prekių atitiktį reikalavimams, įskaitant ir dėl perdirbtosios medžiagos dalies šiose prekėse, reikia sustiprinti rinkos priežiūrą. ES turėtų apsvarstyti galimybę suderinti ir sugriežtinti ES reglamentus dėl pramoninių prekių importo ir elektroninės prekybos, kad būtų skatinami tvarūs ir sąžiningai pagaminti produktai.

Finansavimas ir investicijos

4.13. Siekiant užtikrinti nuspėjamumą ir pritraukti švərių investicijų, taip pat remti žaliąją pertvarką ir pramonės konkurencingumą, būtinas ES reglamentavimo politikos nuoseklumas. Norint visapusiškai pripažinti mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančių pramoninių medžiagų vertę, suteikti joms pirmenybę ir padidinti iš šių medžiagų pagamintų gaminių paklausą taip pat prireiks apdairių politikos priemonių rinkos kūrimui.

4.14. Be to, reikia finansuoti mokslinius tyrimus ir plėtrą, kad ES galėtų pirmauti tvarumo srityje. Norint paspartinti inovacijų diegimą ir tvarumą, labai svarbu supaprastinti paraiškų dėl viešojo finansavimo teikimo procesą.

4.15. Autorizacijos procedūros turėtų būti vertinamos atsižvelgiant į investicinius ir novatoriškus projektus, kuriais siekiama skatinti ekonomikos konkurencingumą ir ekonomikos žalinimą. Siekiant didinti tiekimo ES pramonės sektoriams saugumą, taip pat būtina nustatyti prioritetinius projektus, susijusius su, pavyzdžiui, kasybos, rafinavimo ir perdirbimo veikla. Paspartinos leidimų išdavimo procedūros nacionaliniu lygmeniu ir palankesnės galimybės gauti finansavimą bus labai svarbios siekiant užtikrinti strateginį savarankiškumą tose vertės grandinėse. Šio proceso metu labai svarbu išsaugoti vienodas sąlygas ES bendrojoje rinkoje. Naujos galimybės teikti nacionalines subsidijas pagal laikinąją krizės sistemą suteikia privilegiją daug finansinių išteklių turinčioms valstybėms narėms, kuriose pastebima tendencija taikyti daugiau nacionalinių finansavimo priemonių.

Žiedinė ekonomika

4.16. Siekiant skatinti žiediškumą, daugiausia dėmesio ES turėtų būti skiriama pagalbinėms technologijoms ir įrenginiams, skirtiems surinkimui, rūšiavimui ir perdirbimui. Šiuo atžvilgiu žiedinė ekonomika galėtų būti priklausomybės nuo iškastinio kuro mažinimo ir perdirbtų gaminių paklausos didinimo priemonė sukuriant perdirbtų gaminių rinkas. Deja, patys teisės aktai trukdo perdirbti atliekas. Reikia supaprastinti reglamentavimą, kad būtų plečiama perdirbimo veikla.

Briuselis, 2023 m. gruodžio 13 d.

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*

Oliver RÖPKE